

Karl Jaspers: Otázka viny. Příspěvek k německé otázce. Praha: Mladá fronta 1991. Edice Váhy, sv. 3. II. vydání. ISBN 80-204-0244-6.

- a. Život v masce – nevyhnutelný pro toho, kdo chtěl zůstat naživu – s sebou nesl morální vinu. Lživé prohlašování loajality vůči hrozícím instancím, jako vůči gestapu, - projevy jako hitlerovský pozdrav, účast na shromážděních a mnoho jiného, co vzbuzovalo zdání, že jsme s nimi – kdo z nás se v Německu takto neprovinil? Jen zapomnětlivec se v této otázce může klamat, protože se klamat chce. Kamufláž patřila k základním rysům našeho života. Tíží naše morální svědomí. 37
- b. Je rozdíl mezi aktivními a pasívními. Lidé politicky činní a uskutečňující politiku strany, vedoucí a propagandisté, jsou vinni. Jestliže se nestali zločinci, mají přece vzhledem ke své aktivitě určitelnou vinu. Avšak každý z nás má vinu, pokud zůstal nečinný. Vina pasivity je jiná. Bezmocnost omlouvá, neúčinná smrt se morálně nepožaduje. Už Platón pokládal za samozřejmé, že je třeba skrýt se ve zlých dobách a beznadějných poměrech zůstat naživu. Ale pasivita ví, že je morálně vinna každým selháním, které zanedbává povinnost chopit se jakékoli možné aktivity k ochraně ohrožených, k ulehčení bezpráví, k odepírání zlu. V bezmocném podrobení zůstávalo vždy volné pole pro aktivitu, která sice nebyla bez nebezpečí, ale při obezřetlosti mohla být účinná. Jednotlivec bude muset uznat, že promeškal-li úzkostlivě tuto příležitost, je morálně vinen. Slepota vůči neštěstí druhých, tato chybějící fantazie srdce, a vnitřní nedotčenost viděným zlem, toť morální vina. 42
- c. Morální vina, spočívající v tom, že jsme se vnějškově přizpůsobili souputnictví, je v té či oné míře společná nám mnohým. Kvůli životním možnostem, aby neztratili své postavení, aby nezničili své šance, stávali se lidé členy strany a konali jiné činy nominální příslušnosti. Nikdo pro to nenajde naprostou omluvu, zvláště připomeneme-li, že bylo mnoho Němců, kteří k takovému přizpůsobení nepřikročili a vzali na sebe skutečně všechny nevýhody. 43
- d. Čím větší je citlivost k výčitkám, tím větší bývá bezohlednost, s níž je člověk s to vyčítat druhým...**ten, kdo se vyznává, chce dodat hodnoty, jak se chce před druhými vyznamenat. Jeho vyznání viny má donutit i druhé k vyznání.** V takovém vyznání je rys agresivity. **Moralismus** jako projev vůle po moci živí jak popudlivost vůči výčitkám, tak i vyznání vin, živí výčitky druhým i výčitky sobě a způsobuje, že jedno psychologicky přechází do druhého. ...**vždycky prvním požadavkem vnitřně se zabývat sebou samým.** Díky tomuto požadavku vyhasíná citlivost k výčitkám i puzení vyznat se z viny. 75-6
- e. Pokud jde o jednání, znamená očista nejprve nápravu. Politicky to znamená splnit z vnitřního souhlasu úkoly, které budou uvedeny do právní formy a jejichž splněním máme zčásti obnovit to, co bylo zničeno v zemích napadených Hitlerovským Německem, a to i na vlastní ujmu. 85
- f. Ujasnit si svou vinu znamená zároveň ujasnit si svůj nový život jeho možnosti. Z tohoto ujasnění vyvěrá vážnost rozhodnutí. **Očista je spíše vnitřní pochod, který není ničím, co lze jednou provždy vyřídit, nýbrž neustávajícím procesem**, v němž se člověk stává sebou samým. 86
- g. Očista je podmínkou naší politické svobody. Neboť teprve z vědomí viny vyrůstá vědomí solidarity a společné odpovědnosti, bez nichž není svoboda možná. 87